

MUSIKKENS
KAMMERTJENERE

MUSIKKENS KAMMERTJENERE

Af

AMTSLÆGE, DR. MED. JAKOB JAKOBSEN

VEJLE

Særtryk af Jyllands-Postens Kronik den 30. August 1952.

MAN skal ikke tro paa Drømme, navnlig ikke, naar man mener sig fast forankret i denne Atomernes materialistiske Nutidsverden. Ikke des mindre er denne »Anmeldelse« den direkte Frugt af en Drøm i en Flugtstol paa en Slotsparkes Plæne i en af denne Sommers faa solvarme Dage, og den fortæller om noget, der – ogsaa paa Hørelsens, nej paa hele Sindets Omraade – kan kaldes et Drømmesynd.

Der holdtes i Fjor for første Gang, og der holdtes igen i Aar, og gentages nu i denne sidste Uge af August paa Foreningen »Norden«s Højborg, Slottet Hindsgavl paa Fyn, en Kammermusikuge. Man tør haabe, efter at nu denne 2. Sæson ogsaa har vist sig at være en eksempelløs Sukces, at man er ude over Eksperimentets Stade og at en ny dansk Institution er skabt – en Institution, der for Kammermusikken er, hvad Bayreuth og Glyndenbourgh er for Operamusikken og Salzburg og Edinbourgh er for den symfoniske Musik, og i sin musikalske og kulturformidlende Kvalitet taaler Kammermusikugen at sammenstilles med disse allerede berømte Musikfester.

Men et Eksperiment har det været, et voveligt Eksperiment, eftersom det er en Privatperson, der alene har taget Initiativet og uden at være udstyret med en Mæcen's uudtømmelige Kapital af egen Lomme har udlagt Forhaandsudgifterne og ved et fornuftigt Budget – der ikke har søgt at knibe paa de kunstneriske Krav – har formaaet at faa Udgifter og Indtægter forligte med hinanden. Under disse Vilkaar samledes i Fjor i den sidste Uge af August godt 100 Mennesker, saa mange som Hindsgavl Slot kan rumme. Der er 106 Sengepladser, og der kan være lidt flere i Slottets Havesal og de to øvrige Dagligstuer. Men Sengenenes Antal og Stuerne's Kapacitet giver Grænsen for Deltagernes Antal. Man bor, spiser og sover paa Slottet, man kan bade i Lillebælt, gaa Ture i de naturskønne Omgivelser og skal blot overholde Spisetiderne.

Kl. 15 samles man paa Haveterrassen, gennem hvis aabentstaaende Døre man hører de skønneste Kammermusikværker fremført af fremragende Kunstnere. Efter Eftermid-

dagsteen og Middagen senere samles man igen, nu inden Døre, og Kl. 20 spilles igen, i Havesalen sidder Koppel Kvar-tetten eller den fremragende Blæserkvintet, hvis yngste Medlem, Bjarne Lüders, for faa Uger siden som den sidste op-naeede den højeste musikalske Position, man i dette Land kan opnaa, at blive kgl. Kapelmusicus, eller Das Lauten Colle-gium fra Hamborg. De udøvende Kunstnere sidder midt iblandt os, der er intel Podium, vi sidder alle rundt om dem og bliver hurtigt indfanget af Musikkens Trylleri, det bliver et meget lydhørt Publikum, og man kan ligefrem mærke, hvorledes den andægtige Lytten virker smittende for de mu-sicerende Kunstnere. I Prismekronerne brænder kun levende Kærter, og ogsaa Nodepultene oplyses kun af levende Lys; i det hele danner Slottets skønne Rum og den særlige Belysning en Ramme om og en Baggrund for Musikken, der in-tenst lader os fornemme, at Begrebet Kammermusik først her kommer til sin fulde Ret. Hvem af os har ikke før hørt Kammermusik fremført i Koncertsalen og ogsaa der været grebet af dette intense Samarbejde mellem tre eller fire Mu-sikere, der ikke blot hver for sig behandler sit Instrument til Fuldkommenhed, men som faar det til at klinge – og sam-klinge – som var Ensemblet kun een Person. Men med Kon-certsalen og dens sommetider mindre magelige Stole i Erin-dring opdager man her, at til Begrebet »Kammermusik« hører ikke blot Musik, men ogsaa – Kammer! Musik nydes utvivl-somt mere i en blød Lænestol eller en magelig Sofa, og Ny-delsen bliver end mere fuldkommen med efter-Middags-Ciga-rens blaa Røg ringlende op mod de varmende Lys. Det var vist kgl. Kapelmusicus og Koncertmester Peder Møller, som hævdede at spille bedst, naar han fik Lov at ryge sin Cigar under selve Koncertens Udførelse, og selvom det ikke er almindeligt, har jeg dog ogsaa under disse underskønne Koncenter set i hvert Fald een af de udøvende Kunstnere stryge sin Bratsch under lignende Vilkaar.

Allerede inden Ugen i Fjor (19.–25. August) var sluttet, havde der meldt sig saa mange til næste Koncert-Uge i Aar, at det hurtigt blev klart, at den eneste Mulighed for at skaffe Plads til flere Deltagere var at doublere Ugen. Men Hinds-gavl Slot har jo ogsaa andre Opgaver, og selvom disse Kon-certer vil blive gentaget næste Aar og ogsaa doubleret, er

det absolut umuligt at beslaglægge Slottets Rum for mere end 14 Dage, og der er som Følge heraf kun Mulighed for at aabne Adgangen til denne Nydelse for godt 200 Mennesker.

Denne Kammermusik-Uge er skabt ud fra rent idealistiske Grunde, født af den umiddelbare Interesse for og Kærlighed til Musikken, og da ganske særligt Kammermusikken, skabt ved personlige Ofre og en brændende Energi af Ægteparret Dagny og Holger Nehammer. Da den under Krigen sønderbombede, næsten 150-aarige Universitets-Café i København atter blev rejst efter at være overtaget af ovennævnte Direktør Nehammer, hvis Svigerfader for Aar tilbage havde været dens Indehaver, var det Hr. og Fru Nehammers særlige Fortjeneste, at de i de gamle, hyggelige, lavloftede og borgerlige Rum vilde skabe netop den Hygge, der herskede, inden den tyske Værnemagt overfaldt os i 1940, og Caféen aabnede paany den 11. December 1945 med en Kammermusik-Aften, forudgaaet af en beskeden Middag, hvis Pris ogsaa dækkede den musikalske Underholdning. Det samme Princip har siden været fastholdt, ogsaa her paa Hindsgavl Slot; der sælges ikke særskilte Billetter til de enkelte Koncerter, det er — maaske med den særligt danske Sans for Maaltidets Glæde — Glyndenbourg'er-Operaens »nice cup of thea« (der ogsaa er inkluderet i Billetpriisen), som her gaar igen, og det er ikke helt hen i Vejret, naar Kammerkoncerterne siden har fulgt Brillat-Saverin's Motto: »Gastérea est la dixième muse: elle préside aux jouissances du gout«. (Kogekunsten er den 10. Muse: hun er Gudinde for Smagens Nydelse). Efter nogle Aars Forløb blev Kammermusik-Aftenerne husvilde, idet Universitets-Caféen overgik paa andre Hænder, men Den kgl. Skydebane aabnede da sine stilrene Lokaler for »Menigheden«, der havde samlet sig om disse Aftener, og her har Koncerterne siden været afholdt med en enkelt Afstikker til »Marienlyst« ved Helsingør med den berømte Pierino Gamba i Spidsen for Det kgl. Kapel og til »Spølyst« ved Klampenborg, hvor en af Studentersangernes mange Kvartetter sang Mozart, Mendelsohn og Schubert ind imellem den koncerterende Blæser-Kvintet »Kammer-Kvintetten«s Es-dur-Kvartet af Mozart og sammes Divertimento for 5 Blæsere.

Paa Hindsgavl har nu i to Somre en større Kreds kunnet glæde sig over og nyde disse skønne Koncerter, der som

alt sagt kommer næsten mere til sin Ret her end i København, fordi Omgivelserne er endnu mere samstemte. Som den berømte danske Violoncellist Bløndal Bengtsson i Aftes sagde ved Statsradiofoniens Transmission, bringes den typisk danske Natur med ind i Billedet og giver derved disse Koncerter et lille Forspring selv for de berømte Koncerter som hans ældre lige saa berømte spanske Kollega Pablo Casal har skabt paa sit Slot i Perpignan i Sydfrankrig. Vi har her hørt et forbløffende stort Udsnit af hele den kammermusikalske Litteratur spændende fra de ældste Instrumentalister fra Begyndelsen af det 15. Aarhundrede, Hans Judenkunig, Hans Newsidler og Arnold Schlich, der end ikke betjente sig af Noder, men hvis Værker er overleveret i de særlige Tonegrebs-Angivelser paa Viola-da-Gamba'en, Blokfløjten og Luth'en. Det var en ganske særlig Nydelse at høre Johan Sebastian Bach's g-moll Suite for Luth, dette underskønne Instrument, vi snart kun kender fra gamle Malerier, med dens knækkede Hals og med det 12-strengede Gribebraet, der er Urmoderen til vort nuværende Forte-Piano, en ikke mindre Oplevelse var det at høre Luth'en ledsaget af et rent Museumsstykke af en Viola-da-Gamba bygget i 1670, rigt forsiret med Elfenbensindlæg, og i Behold trods alle de Krige, der siden er gaaet hen over dens Bygmesters Hjemland, og i de bedste kunstneriske Hænder hos Hamborgeren Johannes Koch, der sammen med Walther Gerwig og Ilse Brix-Meinert danner »Das Lauten Collegium«. Eller Schumann's fortryllende Klaverkvintet, aandfuldt og sprudlende fremført af kgl. Kapelmusica Else Marie Bruun som Primaria med hendes Mand kgl. Koncertmesteeer Julius Koppel, hans Kolleger fra Kapellet Andreas Thyregod og Jarl Hansen ved de andre Pulte og hendes Svoger, Komponisten Herman D. Koppel ved den femte Stemme ved Flyglet. Som disse 5 unge Mennesker dog kan spille – og spille sammen, man glæder sig ligefrem over Else Marie Bruun's blussende Kinder i Skæret fra de levende Lys og henrykkes for hendes yndefulde Buestrøg. Hvilken Oplevelse at høre kgl. Kapelmester Johan Hye-Knudsen, som glider ind i Ensemblet med den Cello, hvormed hans musikalske Løbebane startede i Gøteborgs Symfoniorkester sammen med Professor Henry Holst fra Londoner-Konservatoriet »The Royal College« paa

Fløjen og Hans Kassov, Johan Poulsen, Tage Scharff, Bjarne Lüders og Aage Bredahl spille Beethovens altfor sjældent hørte Septet. Den fantastisk dygtige og meget flittige Esther Wagning opfylder sine Præsidiemedlems-Pligter ved altid at være i Beredskab, naar de uundgaaelige Programændringer indtræffer ved enkelte Kunstners Forfald i sidste Øjeblik – Det kgl. Kapel og Statsradiofonien kræver jo ogsaa sit, nu hvor Sæsonen staar for Døren; uden Prøver springer hun ind, og hun er næsten ved at tage Vejret fra os, naar hun sammen med vore berømte Landsmænd Henry Holst og Erling Bløndal Bengtsson spiller – efter det efter Sigende eneste Nod eksempelar udenfor Rusland – Schostakowitch's besættende Trio for Klaver, Violin og Violoncel. Ogsaa vore egne moderne Polyfonikere, hvis Ry forlængst er kommet uden for Landets Grænser, fremføres: Vagn Holmboe's sidste (og tredie) Strygekvartet fra 1949 maa gentages baade ved Eftermiddagens og Aftenens Koncert, Jørgen Bentzon og Svend Schultz's dissonante Værker udløser orkanagtigt Bifald, og man gaar bort under Augusthimlens lysende Stjerneskær med Carl Nielsen's syngende Melodisats fra Blæserkvintetten i Øret. Med lige stor Glæde hører man Grieg's og N. W. Gade's nordiske Musik, Mozart's skattede Kegelbane-Trio og hans Jagt-Kvartet, Brahms' underskønne Klaver-Kvartet, Händel's og Haydn's Sonater for slet ikke at tale om denne Aftens største Oplevelse: Mozart's uhyre krævende Obo-Kvartet med Steen Andreassen's mesterlige Fremførelse af Solostemmen. Det er kort sagt Repræsentanter fra hele Musikhistorien fra dens første Begyndelse indtil de seneste Dage vi her faar at høre.

Og hvad har vi saa ud af saa megen Musiceren? Er det ikke for meget af det gode? Jeg vover at paastaa, at man ikke bliver træt og ikke kan blive træt. Det er en Hvile for Sjæl og Sind og en Fornyelse af alt det bedste i en. Det er som det blev sagt ved Statsradiofoniens Udsendelse en Afslapningsterapi, et Pust i Hverdagens Fortravlethed, hvis Værdi ikke kan udmøntes eller vejes og maales. Men Musik er mere end det, det er en Kilde til Karakterforædling, Musikkens karakterdannende Betydning værdsættes ikke nok, selv om vi gør lidt med lidt Sangundervisning i Skolerne, mest dog for dem, der gerne selv vil, og en Del Hjem sætter

ogsaa økonomiske Ofre ind, for at lade deres Børn lære at spille. Radioudsendelserne har dog ubetvivleligt bidraget meget til at udvide den brede Befolknings Musikkendskab og vil fremtidigt sikkert ogsaa skabe flere saakaldte »musikalske« Mennesker, men det er ikke nok at høre paa en Højtaler, man skal aktivt se Musikken blive skabt imellem den koncerterende Musikers Hænder. Først derved faar man den fulde Glæde.

Men er disse Koncerter da ikke særligt for musikalske Feinsmeckere, for Velhavere, der ikke blot har Mulighed for paa denne Maade at slaa hyggelige Sommerstunder ihjel? Nej, ingenlunde. Der er ved disse Koncerter alle Slags Mennesker, der er selvfølgelig Læger, for disse har jo særligt Ord – med Urette sikkert – for at være født musikalske, og der er Sagførere; men mange andre Erhverv er repræsenteret, og een Ting har i hvert Fald slaaet mig, der er flere Gæster, paa hvem man kan forstaa, at denne Uge har forudsat en vis Opsparing igennem Vintermaanederne for at komme til dette Gode, det vidner dog om Energi og Lyst til at sætte noget ind for at tilfredsstille sin musikalske Trang.

Og de musikudøvende Kunstnere! Det er øjensynligt ikke blot et Spørgsmaal om Levebrød. Det er en Slags Tempeltjeneste. Det er derfor jeg i Overskriften kaldte dem Fru Musica's Kammertjenere. Og Manden for det hele, Direktør Nehammer og hans søde og omsorgsfulde Kone opfylder deres Værtspligter paa en saa smuk Maade, at de begge har fortjent en Kammerherre-Titel. Det er en kulturel Indsats de har øvet og stadig øver baade til Gavn for Kunstnerne og ikke mindst for os – de tavse, nydende. Det er alt for lidt kun at klappe i Hænderne, naar det hele er forbi. For vi er blevet rigere, og vi ved, at vi næste Gang bliver endnu rigere; og rigere paa noget, som Møl og Rust ikke kan fortære – paa det, der synger i Sindet og gør Dagen glad, naar Ferien er forbi. Det er saa betagende, at det faar en Læge til at vove sig ind paa et helt fremmed Omraade, hvor han er absolut ukyndig: Musikanmelderens. Maatte han blive tilgivet derfor!

p. t. Hindsgavl Slot, den 27. August 1952.

Jakob Jakobsen.

